

Naar een compacte, heldere begroting

Kaders en voorbeelden voor programma's

Petrina van Tongeren
Dries Bartelink

G E M E E N T E
VLISSINGEN

Naar een compacte, heldere begroting

Kaders en voorbeelden voor programma's

Auteurs

Petrina van Tongeren
Dries Bartelink

Ontwerp

Leonie Lous
Monique Willemse

In opdracht van

De Argumentenfabriek

© 2023

www.argumentenfabriek.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Kaders voor de programmabegroting van Vlissingen	6
Voorbeelden programmakaarten	9
Thema openbare orde en veiligheid	10
Thema verkeer en vervoer	12
Thema klimaat	14
Meedenkers	16

Voorwoord

De gemeenteraad van Vlissingen wil graag de kwaliteit van de planning & control-documenten van de gemeente Vlissingen verbeteren. De raad wil toewerken naar behapbare en leesbare documenten die het bestuur helpen zich op hoofdlijnen te richten en die begrijpelijk zijn voor gebruikers van de documenten. Te beginnen bij programma's voor de gemeentebegroting.

Voor de meeste mensen is een begroting een abstract begrip en als ze deze al lezen taaie kost. Het is voor velen een kluwen van informatie over inkomsten, uitgaven, tabellen en ondoordringbare cijfergegevens. Tegelijk is de begroting wel bijzonder belangrijk voor onze samenleving. Het weerspiegelt namelijk de prioriteiten van de gemeente. Deze prioriteiten kunnen impact hebben op allerlei domeinen voor inwoners.

De door de raad ingestelde werkgroep Begrijpbare Begroting heeft De Argumentenfabriek begin 2023 om hulp gevraagd bij het verhelderen van de programmabegroting. Dit boekje is het resultaat van het denkwerk van leden van de gemeenteraad én de ambtelijke organisatie van Vlissingen. De Argumentenfabriek heeft het denken van deze betrokkenen begeleid.

In dit boekje vind je:

- een overzicht van de kaders die de gemeenteraad van Vlissingen belangrijk vindt voor programma's in de gemeentebegroting.
- drie fictieve voorbeelden van hoe thema's binnen een programma op een begrijpelijke, behapbare en overzichtelijke manier geformuleerd en gevisualiseerd kunnen worden.

Ik geloof dat dit boekje én de ervaringen die we samen hebben opgedaan tijdens het maken ervan, Vlissingen gaan helpen om de volgende programmabegroting van Vlissingen helderder en compacter te maken. Zodat we samen onze

aandacht kunnen richten op wat we het belangrijkste vinden voor onze inwoners.

Dit boekje is gemaakt samen met leden van de gemeenteraad en een groep betrokken professionals van de gemeente Vlissingen. Hun namen zijn te vinden in het colofon. Ik dank hen en De Argumentenfabriek voor hun inzet en bijdrage.

Ik wens je veel leesplezier en inspiratie.

Alex Achterhuis
*Voorzitter werkgroep begrijpbare begroting
gemeenteraad Vlissingen*

Kaders voor de programmabegroting van Vlissingen

Deze conceptkaart bevat de kaders die het bestuur van de gemeente Vlissingen wil stellen aan programma's van de begroting.

Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten in de gemeentebegroting. Veel Nederlandse gemeenten hanteren eenzelfde indeling met negen programma's, te weten:

1. Veiligheid
2. Verkeer, vervoer en waterstaat
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
9. Bestuur en ondersteuning

Deze indeling is niet verplicht.

Gemeenten mogen hun programma-plan dus op ook een andere manier indelen. Veel gemeenten kiezen voor bovenstaande indeling omdat deze één-op-één aansluit bij een andere indeling die wel verplicht is, namelijk die in 'taakvelden'. Taakvelden zijn kleinere pakketten van activiteiten (en bijbehorende budgetten) binnen een programma.

Voorbeelden:

- Openbaar basisonderwijs (binnen programma Onderwijs)
- Afval (binnen programma Volksgezondheid en milieu)

Wat zijn kaders die de raad van Vlissingen stelt aan programma's van de gemeentebegroting?

Inhoud

De gemeenteraad bepaalt hoeveel en welke programma's de gemeentebegroting kent

- De gemeenteraad is bevoegd om programma's van de begroting te bepalen en aan te passen.
- De begroting kent in de lopende raadsperiode vier programma's die bestaan uit meerdere taakvelden.

Programma's bevatten de belangrijkste beleidsdoelen met bijbehorende indicatoren en streefwaarden

- Programma's beperken zich tot de belangrijkste doelen van beleid.
- De doelen van de programma's zijn geformuleerd als na te streven maatschappelijk effecten.
- De programma's uit de begroting bevatten samen maximaal dertig doelen.
- De raad stelt op programmaniveau doelen en indicatoren met streefwaarden vast, die zij jaarlijks kan bijstellen.
- Elk doel kent één tot vier indicatoren die meten of het doel dichterbij komt, met streefwaarden vier jaar vooruit.
- De belangrijkste doelen en indicatoren uit onderliggende beleidsnota's komen terug in de begroting (en andersom).
- Indicatoren zijn SMART-geformuleerd: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

Programma's bieden kernachtig inzicht in ontwikkelingen en de invloed van de gemeente op doelen

- Elk programma laat zien wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn voor de taakvelden van het programma.
- De programma's laten zien hoeveel invloed de gemeente kan uitoefenen op de belangrijkste beleidsdoelen.
- Elk programma beschrijft welke verbonden partijen betrokken zijn bij het programma.

Programma's laten zien wat de gemeente doet en uitgeeft om beleidsdoelen te halen

- Elk programma biedt inzicht in de belangrijkste activiteiten en budgetten voor de doelen van het programma.
- Doelen, activiteiten en budgetten in een programma houden verband met elkaar.
- Budgetten voor een programma staan (in een bijlage) gespecificeerd op het niveau van taakvelden.*
- Een (bijlage bij het) programma licht toe als budgetten meer dan € 50.000 of 10% afwijken van een jaar eerder.

Vorm

Programma's zijn opgesteld in helder Nederlands

- Programma's zijn geschreven in correct en eenvoudig Nederlands met zo min mogelijk jargon en afkortingen.
- Ingewikkelde begrippen uit de programma's staan toegelicht in een begrippenlijst.

Programma's zijn compact en overzichtelijk

- Programma's zijn bondig geformuleerd.
- Programma's bevatten visualisaties, zoals van de indicatoren en budgetten.
- Programma's kennen een heldere structuur met een goede inhoudsopgave.
- Programma's kennen eenzelfde opbouw als de Kadernota en Jaarrekening zodat ze vergelijkbaar zijn.

Programma's zijn voor iedereen digitaal te raadplegen

- Programma's zijn eenvoudig te raadplegen via internet, ook via tablets en smartphones.
- Programma's zijn ook toegankelijk en begrijpelijk voor mensen met een (visuele) beperking.
- Programma's bevatten hyperlinks tussen verschillende onderdelen en naar relevante beleidsnota's.
- Gebruikers kunnen programma's makkelijk doorzoeken op trefwoorden via een digitale zoekfunctie.

Standaarden

Programma's volgen landelijke regels en standaarden

- Programma's volgen de regels uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.
- Programma's volgen waar mogelijk landelijke afspraken en definities.
- Programma's voldoen aan de eisen voor digitale toegankelijkheid voor overheidsorganisaties.
- Programma's benutten voor de indicatoren waar mogelijk data van de site www.waarstaatjegemeente.nl.

Voorbeelden programmakaarten

Op de volgende pagina's staan drie fictieve voorbeelden van hoe thema's binnen een programma van de gemeentebegroting van Vlissingen op een begrijpelijke, compacte en overzichtelijke manier geformuleerd en gevisualiseerd kunnen worden.

De voorbeeldkaarten zijn het resultaat van het gezamenlijke denkwerk van gemeenteraadsleden en themadeskundigen van de gemeente Vlissingen en De Argumentenfabriek op basis van de kaders voor de programmabegroting van Vlissingen.

Wat is het doel van het samen maken van deze voorbeeldkaarten?

Het doel van dit gezamenlijke proces en de drie voorbeeldkaarten die dat opgeleverd heeft, is om raadsleden, collegeleden en ambtenaren te inspireren samen te gaan werken aan een gemeentebegroting die begrijpelijker, compacter en overzichtelijker is dan de huidige programmabegroting van Vlissingen.

De voorbeeldkaarten tonen de opstellers en de gebruikers van de programmabegroting hoe een programmabegroting die voldoet aan de kaders die de gemeenteraad van Vlissingen daarvoor zou willen stellen, eruit zou kunnen komen te zien.

Een programmabegroting die aan deze kaders voldoet, helpt de gemeenteraad om overzicht en focus te houden in haar rol als kadersteller, volksvertegenwoordiger en controleur.

Waar gaan deze kaarten over?

Deze kaarten gaan over drie thema's die in het programma Leefbaarheid van de programmabegroting 2024-2027 van Vlissingen aan de orde komen: openbare orde en veiligheid, verkeer en vervoer en klimaat. Per thema staat kernachtig informatie over:

- belangrijkste ontwikkelingen op het thema;
- belangrijkste maatschappelijke beleidsdoelen;
- indicatoren bij deze doelen;
- belangrijkste activiteiten van de gemeente om bij te dragen aan de doelen;
- de mate van invloed die de gemeente heeft op het behalen van de doelen
- inkomsten en uitgaven en
- betrokken verbonden partijen.¹

Hoe zijn deze kaarten tot stand gekomen?

In drie denksessies onder begeleiding van De Argumentenfabriek hebben raadsleden en themadeskundigen van de gemeente Vlissingen nagedacht over conceptkaarten met informatie over de hierboven opgesomde onderwerpen.

Deze conceptkaarten zijn door De Argumentenfabriek opgesteld op basis van bestaande informatie uit onder meer de Programmabegroting 2023-2026 en beleidsstukken van de gemeente Vlissingen. De Argumentenfabriek verwerkte de inbreng van deelnemers in de denksessies in de kaarten.

De weergegeven indicatoren zijn grotendeels geënt op gegevens op sites als www.waarstaatjegemeente.nl en de regionale klimaatmonitor. De lezer kan deze bronnen benaderen via de hyperlinks bij de bronvermeldingen. De Argumentenfabriek heeft de getoonde streefwaarden voor de periode 2024-2027 bedacht op basis van de waarden van de indicatoren uit eerder jaren.

Welke status hebben deze kaarten?

De ambtelijke organisatie van Vlissingen heeft vanwege hoge werkdruk geen prioriteit kunnen geven aan het optimaliseren van de informatie op de kaarten. Om die reden is de informatie op de kaart nadrukkelijk een realistisch maar fictief voorbeeld en géén weergave of samenvatting van informatie in de door de raad vast te stellen Programmabegroting 2024-2027 van de gemeente Vlissingen. De kaarten zijn enkel en alleen een inspiratiebron.

1. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Programmakaart Leefbaarheid

Thema Openbare orde en veiligheid

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het thema Openbare orde en veiligheid?

- (Jacht)havens en bedrijventerreinen in de gemeente Vlissingen zijn aantrekkelijke locaties voor ondermijnende criminele activiteiten zoals drugs- en wapenhandel.
- Steeds meer en ook steeds jongere Vlissingse jongeren plegen geweld en bezitten wapens.
- De politie zet beschikbare wijkagenten minder vaak in voor handhaving en toezicht op straat in Vlissingen.

Wat zijn de belangrijkste beleidsdoelen voor het thema Openbare orde en veiligheid?

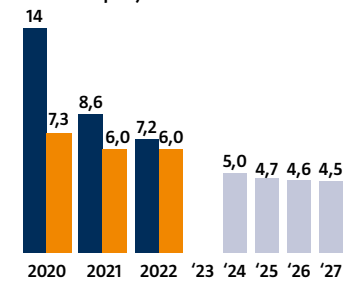
Doel A In 2027 kent Vlissingen minder ondermijnende criminaliteit in de (jacht)havens en bedrijventerreinen rond Vlissingen

Doel B In 2027 plegen minder Vlissingse jongeren geweld en bezitten ze minder wapens

Wat zijn de indicatoren bij de beleidsdoelen voor het thema Openbare orde en veiligheid?

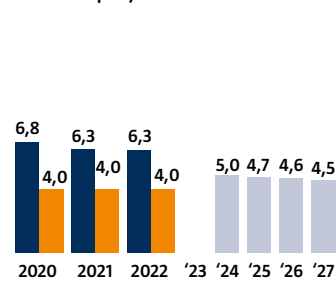
Doel A In 2027 kent Vlissingen minder ondermijnende criminaliteit in de (jacht)havens en bedrijventerreinen rond Vlissingen

Het aantal geregistreerde gevallen van drugshandel per 10.000 inwoners per jaar.

Bron: Registratie misdrijven politie - Drugshandel - Vlissingen (waarstaatjegemeente.nl)

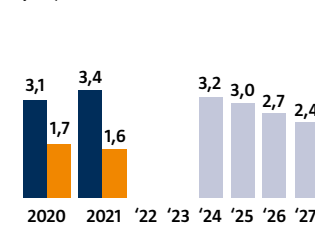
Het aantal geregistreerde gevallen van wapenhandel per 10.000 inwoners per jaar.

Bron: Registratie misdrijven politie - wapenhandel - Vlissingen (waarstaatjegemeente.nl)

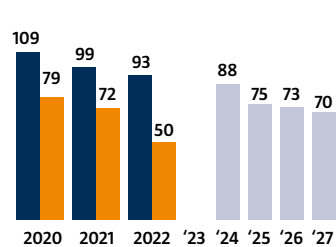
Doel B In 2027 plegen minder Vlissingse jongeren geweld en bezitten ze minder wapens

Het aantal jongeren tot 25 jaar dat is geregistreerd als verdachte van een misdrijf per 10.000 inwoners per jaar.

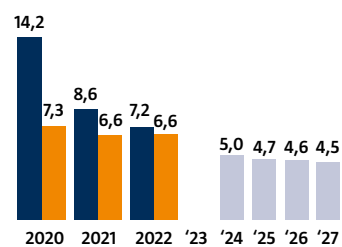
Bron: Regionaal Jeugdmonitor - Jeugdmonitor (cbs.nl)

Het aantal meldingen over door jongeren veroorzaakte overlast per 10.000 inwoners per jaar.¹

Bron: Politie via Melding overlast jeugd - Vlissingen (waarstaatjegemeente.nl)

Het aantal Halt verwijzingen per 1.000 Vlissingse jongeren van 12 t/m 17 jaar.

Bron: Dashboard - Jeugd en jeugdhulpverlening - Vlissingen (waarstaatjegemeente.nl)

1. Elke melding waarbij geklaagd wordt over jeugd, bijvoorbeeld hangjeugd of geluidsoverlast door jeugd. Onder overlast van/door jeugd wordt NIET begrepen baldadigheid en vandalisme.

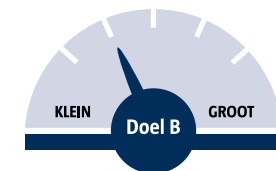
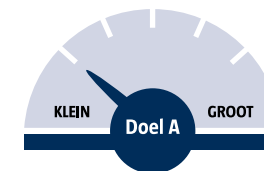
Wat zijn de belangrijkste activiteiten om de beleidsdoelen voor het thema Openbare orde en veiligheid te bereiken en wat is de mate van invloed van de gemeente?

Wat zijn de belangrijkste activiteiten van de gemeente?

- Afsluiten van ongebruikte (bedrijfs) panden.
- Uitbreiden van de huidige (fysieke) veiligheidsmaatregelen in de zeehavens, zoals toegangscontroles en plaatsen van hekken.
- Samenwerken met reclassering, politie en andere spelers om signalen over ondermijnende activiteiten uit te wisselen.
- Uitbreiden van aanbod jeugdwerk en sportactiviteiten.
- Verzorgen trainingen aan jongeren op scholen om hen weerbaar te maken tegen groepsdruk.
- Uitbreiden van (camera)toezicht op risicoplekken, zoals hangplekken voor jongeren, binnen de hiervoor geldende voorwaarden.

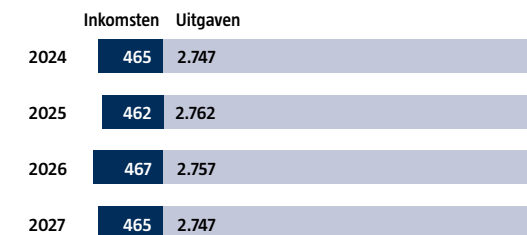

Wat is de mate van invloed van de gemeente op het bereiken van de doelen voor dit thema?

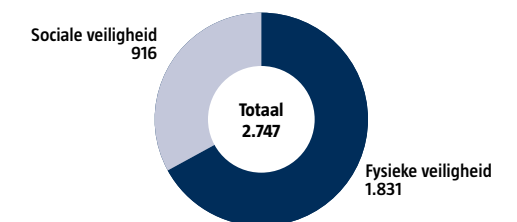
Wat zijn de inkomsten en uitgaven van het beleid voor het thema Openbare orde en veiligheid?

Wat zijn de verwachte inkomsten en uitgaven voor dit thema in 2024-2027?

Bedragen x 1.000 euro
Bron: Gemeentebegroting 2024-2027

Waarom geeft Vlissingen in 2024 geld uit voor dit thema?

Bedragen x 1.000 euro
Bron: Gemeentebegroting 2024-2027

Welke verbonden partijen zijn betrokken bij het thema Openbare orde en veiligheid?

- North Sea Port SE

Programmakaart Leefbaarheid

Thema Verkeer en vervoer

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het thema Verkeer en vervoer?

- Vervoer in en naar Vlissingen verloopt vooral via de auto, tegelijk neemt het fietsgebruik in Zeeland licht toe (in 2022 gemiddeld 3,54 km per persoon per dag).
- Van de Vlissingers had in 2022 1,3 procent een elektrische auto, het laagste percentage van alle Zeeuwse gemeenten.
- Inwoners van het centrum van Vlissingen ervaren overlast door parkeerdruk en automobilisten die rondrijden op zoek naar een parkeerplek.

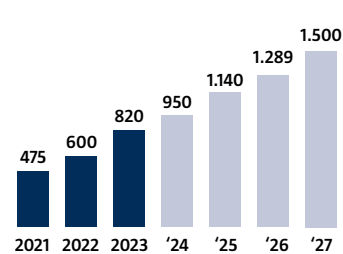
Wat zijn de belangrijkste beleidsdoelen voor het thema Verkeer en vervoer?

- Doel **A** In 2027 verplaatsen inwoners en bezoekers van Vlissingen zich duurzamer van en naar hun bestemming
- Doel **B** In 2027 ervaren inwoners en bezoekers van het centrum van Vlissingen minder overlast van geparkeerde en rijdende auto's

Wat zijn de indicatoren bij de beleidsdoelen voor het thema Verkeer en vervoer?

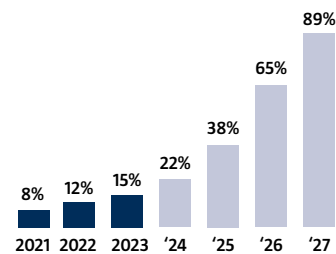
Doel **A** In 2027 verplaatsen inwoners en bezoekers van Vlissingen zich duurzamer van en naar hun bestemming

Het gemiddelde aantal fietsers dat per dag de kruising van de Dam en de Spuistraat richting het centrum van Vlissingen passeert.

Bron: Eigen meting van gemeente Vlissingen

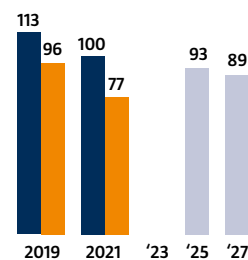
Het aandeel passerende elektrische (vracht)auto's van het totaal aantal passerende (vracht)auto's op de kruising van de Dam en de Spuistraat richting het centrum van Vlissingen.

Bron: Eigen meting van gemeente Vlissingen

Doel **B** In 2027 ervaren inwoners en bezoekers van het centrum van Vlissingen minder overlast van geparkeerde en rondrijdende auto's

Index verkeersoverlast voor Vlissingen.²

■ Gemeente Vlissingen
■ Nederland

Bron: Index Verkeersoverlast Veiligheidsmonitor - Vlissingen (waarstaatjegemeente.nl)

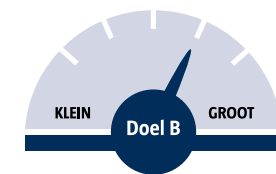
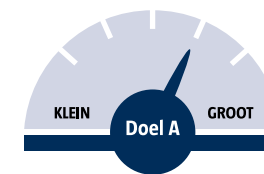
2. Deze index is opgebouwd uit drie elementen uit de Veiligheidsmonitor: te hard rijden, parkeeroverlast en agressief rijgedrag. Zie [deze link](#) voor meer informatie.

Wat zijn de belangrijkste activiteiten om de beleidsdoelen voor het thema Verkeer en vervoer te bereiken en wat is de mate van invloed van de gemeente?

Wat zijn de belangrijkste activiteiten van de gemeente?

- Verbeteren van fietsroutes en uitbreiden van bewaakte fietsstallingen en laadplekken voor elektrische fietsen binnen Vlissingen. **A B**
- Aanpassen van kruispunten zodat fietsers en voetgangers vaker voorrang hebben en hun bestemming eenvoudiger bereiken. **A B**
- Parkeertarieven zo aanpassen dat parkeren aan de rand van het centrum aantrekkelijker wordt voor bezoekers van het centrum. **A B**

Wat is de mate van invloed van de gemeente op het bereiken van de doelen voor dit thema?

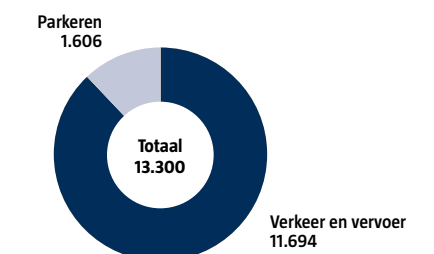
Wat zijn de inkomsten en uitgaven van het beleid voor het themathema Verkeer en vervoer?

Waarom geeft Vlissingen in 2024 geld uit voor dit thema?

Jaar	Inkomsten	Uitgaven
2024	4.137	13.300
2025	4.213	13.484
2026	4.290	13.350
2027	4.290	13.350

Bedragen x 1.000 euro
Bron: Gemeentebegroting 2024-2027

Waarom geeft Vlissingen in 2024 geld uit voor dit thema?

Bedragen x 1.000 euro
Bron: Gemeentebegroting 2024-2027

Welke verbonden partijen zijn betrokken bij het thema Verkeer en vervoer?

- Gemeentelijke vervoerscentrale

Programmakaart Leefbaarheid

Thema Klimaat

Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het thema Klimaat?

- In Vlissingen heeft 32 procent van de woningen zonnepanelen in 2022, meer dan het landelijk gemiddelde (25 procent).
- De Panoramabuurt in Vlissingen vormt sinds 2022 een proeftuin van het Programma Aardgasvrije Wijken.
- Het gemiddeld elektriciteitsgebruik van huur- en koopwoningen in Vlissingen ligt lager dan het landelijk gemiddelde en nam in 2020 en 2021 toe.

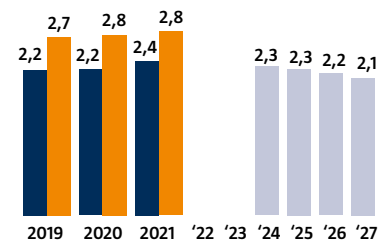
Wat zijn de belangrijkste beleidsdoelen voor het thema Klimaat?

- Doel **A** In 2027 verbruiken huishoudens in Vlissingen minder en schonere energie
 Doel **B** In 2027 stoten inwoners en organisaties (waaronder de gemeente zelf) minder CO₂ uit

Wat zijn de indicatoren bij de beleidsdoelen voor het thema Klimaat?

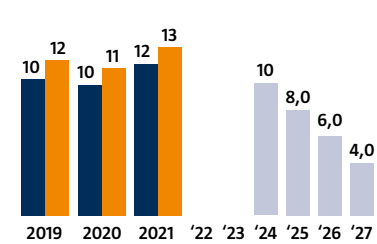
Doel **A** In 2027 verbruiken huishoudens in Vlissingen minder en schonere energie

Gemiddeld elektriciteitsverbruik van particuliere woningen in Vlissingen per jaar (in MWh).

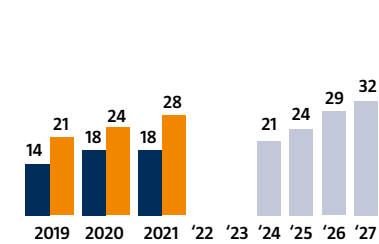
Bron: StatLine - Energieverbruik particuliere woningen; woningtype en regio's (cbs.nl)

Gemiddeld aardgasverbruik van particuliere woningen in Vlissingen per jaar (100 m³).

Bron: StatLine - Energieverbruik particuliere woningen; woningtype en regio's (cbs.nl)

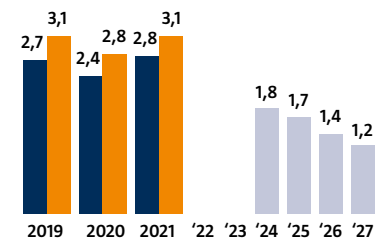
Gemiddelde hoeveelheid per huishouden in Vlissingen opgewekte hernieuwbare energie per jaar (in GJ).

Bron: Regionale Klimaatmonitor & Huishoudens; samenstelling, grootte, regio, 1 januari (cbs.nl)

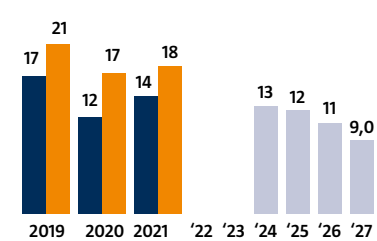
Doel **B** In 2027 stoten inwoners en organisaties (waaronder de gemeente zelf) minder CO₂ uit

Gemiddelde CO₂-uitstoot per woning per jaar in de gemeente Vlissingen (in ton per gemeente).

Bron: Regionale klimaatmonitor - rapportage CO₂ uitstoot Vlissingen en Nederland

Gemiddelde CO₂-uitstoot van gebouwen voor publieke dienstverlening in de gemeente Vlissingen per jaar (in kiloton per gemeente).

Bron: Regionale klimaatmonitor - rapportage CO₂ uitstoot Vlissingen en Nederland

■ Gemeente Vlissingen
 ■ Nederland

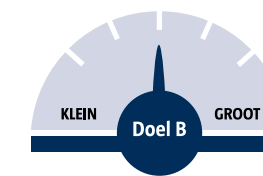
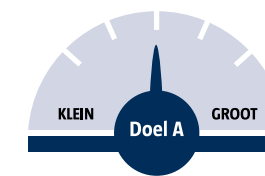
Wat zijn de belangrijkste activiteiten om de beleidsdoelen voor het thema Klimaat te bereiken en wat is de mate van invloed van de gemeente?

Wat zijn de belangrijkste activiteiten van de gemeente?

- Besteden van Rijks gelden uit het Nationaal Isolatieprogramma voor duurzaamheidsmaatregelen, zoals woningisolatie.
- (Stimuleren van het) aardgasvrij maken van particuliere woningen en maatschappelijk vastgoed in de gemeente.

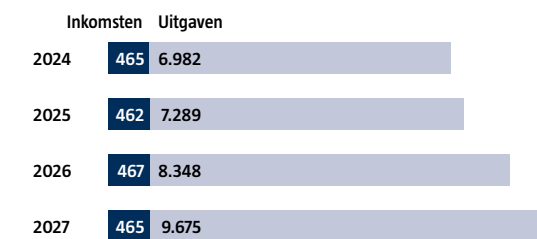
A B
 A B

Wat is de mate van invloed van de gemeente op het bereiken van de doelen voor dit thema?

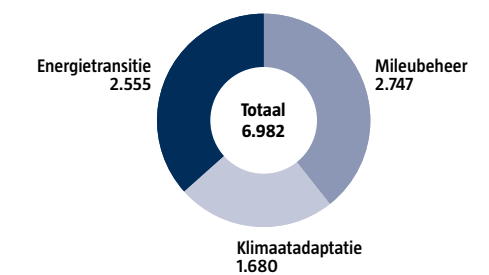
Wat zijn de inkomsten en uitgaven van het beleid voor het thema Klimaat?

Wat zijn de verwachte inkomsten en uitgaven voor dit thema in 2024-2027?

Bedragen x 1.000 euro
 Bron: Gemeentebegroting 2024-2027

Waarom geeft Vlissingen in 2024 geld uit voor dit thema?

Bedragen x 1.000 euro
 Bron: Gemeentebegroting 2024-2027

Welke verbonden partijen zijn betrokken bij het thema Klimaat?

- Niet van toepassing

Meedenkers

Alex Achterhuis
Angela Werner
Cor Tromp
Dennis Schoonen
Desiree Schrijver
Eveline Schrikenberg
Floor Vermeulen
Floris Visser
Frances Oreel
Hans Jansen
Inge de Bruijn
Jeroen Weug
John Dooms
Kris van Wezel
Leo Riemens
Lilian Janse
Louise Claessens
Maarten de Bruijn
Marcel Schouw
Marin de Zwarte
Richard Wiskerke
Sarina Riemens
Ties van Ederen
Wilco van Bodegraven
Yvette Hoogstraten

